

Vendim nr. 58 datë 04.04.2024

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, i përbërë nga:

Holta Zaçaj, Kryetare
Marsida Xhaferllari, Anëtare
Marjana Semini, Anëtare

në datën 04.04.2024 mori në shqyrtim paraprak kërkesën nr. 1 (N) 2024 të Regjistrit Themeltar, që i përket:

KËRKUES: NIKË FUSHA, përfaqësuar nga avokate Kristina Marku.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 577, datë 28.10.2015 të Gjykatës së Apelit Shkodër; nr. 00-2023-4402, datë 20.09.2023 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 41, 42, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut; ligji nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese (*Kolegji*), pasi dëgjoji relatoren e çështjes Holta Zaçaj, shqyrtoi kërkesën, dokumentet shoqëruese, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuesi Nikë Fusha në vitin 1997 ka blerë objektin e llojit “barakë metalike tip kioskë”, të ndërtuar nga shtetasi N.Y., bazuar në lejen provizore të Komitetit Ekzekutiv Pluralist të Qytetit, të datës 19.03.1992 me vlefshmëri deri në datën 20.12.1993.

2. Në vitin 1998 kërkuesi ka prishur konstruksionin metalik dhe ka ndërtuar një objekt me themel me sipërfaqe 16 m², të cilin e ka regjistruar pranë Zyrës Vendore të Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme (ZVRPP) Shkodër, sot Agjencia Shtetërore e Kadastrës, Drejtoria Vendore Shkodër.

3. Me pretendimin se objekti ishte ndërtuar pa leje dhe pasuria e regjistruar krijonte mbivendosje me pronën që ishte trashëguar nga një subjekt i shpronësuar, trashëgimtarët ligjorë të këtij të fundit i janë drejtuar me padi gjykatës.

4. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Shkodër, me vendimin nr. 178 (461), datë 10.02.2014, ka vendosur rrëzimin e kërkesës, me arsyetimin se nuk kishte asnjë provë shkresore që provonte se prona krijon ose ka krijuar ndonjëherë mbivendosje dhe palës paditëse i mungonte legjitimimi aktiv.

5. Mbi ankimin e palës paditëse, Gjykata e Apelit Shkodër, me vendimin nr. 577, datë 28.10.2015, ka ndryshuar vendimin e gjykatës së shkallës së parë, si të pabazuar në ligj dhe prova, duke e detyruar kërkuesin të lirojë dhe të dorëzojë sipërfaqen prej 19.1 m², si dhe ka urdhëruar çregjistrimin e pasurisë për sipërfaqen 7.8 m² në emrin e tij që ndodhej brenda pasurisë së kthyer të palës paditëse. Ndërkohë, me kërkesë të kërkuesit, ekzekutimi i këtij vendimi është pezulluar me vendimin nr. 119, datë 21.12.2015 të Gjykatës së Apelit Shkodër.

6. Në vijim, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë me vendimin nr. 00-2023-4402, datë 20.09.2023, ka vendosur mospranimin e rekruseve, me arsyetimin se nuk ekzistonin shkaqet ligjore të parashikuara në nenin 472 të Kodit të Procedurës Civile.

7. Në datën 17.01.2024 kërkuesi i është drejtuar Gjykatës me kërkesën sipas objektit, e cila, pasi është plotësuar me dokumentet e kërkuara, bazuar në nenin 27 të ligjit nr. 8577/2000, është regjistruar në datën 02.02.2024.

II

Pretendimet e kërkuesit

8. **Kërkuesi**, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se vendimet gjyqësore të kundërshtuara i kanë cenuar:

- 8.1. *Të drejtën për proces të rregullt ligjor*, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës, në drejtim të:
- 8.1.1. *Së drejtës për t'u mbrojtur dhe dëgjuar*, pasi Gjykata e Lartë nuk i ka krijuar mundësinë bashkëshortes së tij të dëgjohet dhe të paraqesë aktet përpara marrjes së vendimit. Sipas kërkuarit nuk është thirrur si palë e paditur bashkëshortja e tij, duke cenuar në këtë mënyrë të drejtën e bashkëpronarëve me çregjistrimin e pasurisë pa qenë palë në gjykim.
- 8.1.2. *Standardit të arsytimit të vendimit*, pasi vendimet e Gjykatës së Lartë dhe Gjykatës së Apelit Shkodër nëpërmjet arsytimit të tyre kanë shkelur të drejtat kushtetuese të tij. Sipas kërkuarit, Gjykata duhet të analizojë nëse interpretimi i gjykatave ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptim që të bjerë ndesh haptazi me konceptimin e gjykimit të drejtë.
- 8.2. *Të drejtën e pronës*, të garantuar nga neni 41 i Kushtetutës, pasi gjykatat i kanë hequr këtë të drejtë të fituar që në vitin 1997 me vërtetim pronësie të regjistruar në regjistrat hipotekarë të ZVRPP-së Shkodër. Sipas kërkuarit, kriteret e nenit 17 të Kushtetutës nuk janë zbatuar drejt në rastin e tij. Po kështu, ato i kanë cenuar edhe parimin e barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit.

III

Vlerësimi i Kolegjit

A. Për legjitimitetin e kërkuarit

9. Çështja e legjitimitetit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret e nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

10. Kriteret për pranueshmërinë e ankimit kushtetues individual janë të natyrës kumulative, në kuptimin që ato duhet të plotësohen njëkohësisht. Për pasojë, mjafton mosplotësimi i njërës prej tyre që kërkuesi të mos legjitimohet për vënien në lëvizje të gjykimit kushtetues.

11. Kolegji vëren se kërkuesi ka pretenduar, ndër të tjera, cenimin e së drejtës për t'u mbrojtur dhe dëgjuar, për shkak të mosthirrjes nga gjykata të bashkëshortes, e cila në cilësinë e bashkëpronares nuk është përfaqësuar në gjykim dhe nuk ka pasur mundësi të paraqesë akte dhe të dëgjohet. Në kushtet kur kërkuesi ka ngritur pretendime për bashkëshorten, Kolegji vlerëson se ankimi kushtetues individual duhet të ishte paraqitur prej vetë asaj, pasi ajo ka pësuar cenim të drejtpërdrejtë dhe vetjak të së drejtës kushtetuese të pretenduar. Për rrjedhojë, kërkuesi nuk legjitimohet *ratione personae* për këtë pretendim, ndërsa për sa u takon pretendimeve të tjera që lidhen me cenimin e procesit të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor dhe së drejtës së pronës, ai legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja "f" dhe 134, pika 1, shkronja "i", të Kushtetutës, pasi ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

12. Lidhur me kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive*, Gjykata ka pohuar se ky kriter përbën parakusht që duhet përmbushur nga kërkuesi, i cili përpara se t'i drejtohet asaj duhet të vërtetojë se ka përdorur të gjitha mjetet ligjore të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura jo vetëm formalisht, por edhe në kuptimin substancial (*shih vendimin nr. 38, datë 02.12.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Kolegji çmon se kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual pas përfundimit të procesit gjyqësor dhe pasi ka shteruar mjetet e zakonshme të ankimit, ndaj i ka shteruar mjetet juridike efektive në dispozicion përpara se t'i drejtohet Gjykatës.

14. Po kështu, kërkuesi legjitimohet *ratione temporis*, në kuptim të përmbajtjes së nenit 71/a, pika 1, shkronja "b", të ligjit nr. 8577/2000, pasi vendimi më i fundit në kohë i kundërshtuar, ai i Gjykatës së Lartë, mban datën 20.09.2023, ndërsa kërkesa është dërguar nëpërmjet shërbimit postar në datën 17.01.2024, pra brenda afatit 4-mujor.

15. Për sa i përket legjitimitetit *ratione materiae*, kërkuesi ka argumentuar pretendimet për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor, në aspektin e standardit të arsytimit të vendimit, si dhe së drejtës së pronës, të garantuara nga nenet 41 dhe 42 të Kushtetutës, të cilat *prima facie* hyjnë në juridiksionin e kësaj Gjykate. Për pretendimin për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, ai nuk ka parashtruar asnjë argument në mbështetje të këtij pretendimi, ndaj nuk mund të merret në shqyrtim.

16. Lidhur me pretendimin për cenimin e së drejtës së pronës, kërkuesi ka argumentuar se gjykatat i kanë hequr këtë të drejtë të fituar që në vitin 1997 me vërtetim pronësie të regjistruar në regjistrat hipotekarë dhe se kriteret e nenit 17 të Kushtetutës nuk janë zbatuar drejt në rastin e tij. Kolegji, duke mbajtur në konsideratë se e drejta e pronës nuk mund të cenohet pa një proces të rregullt ligjor dhe argumentet e kërkuesit mbështeten në arsyetimin e gjykatave për zgjidhjen e mosmarrëveshjes, çmon ta analizojë këtë pretendim të lidhur me pretendimin për cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor.

17. Për sa më sipër, kërkuesi ka pretenduar se vendimet e Gjykatës së Lartë dhe të Gjykatës së Apelit Shkodër, nëpërmjet arsyetimit të tyre, kanë shkelur të drejtat kushtetuese të tij. Sipas kërkuesit, Gjykata duhet të analizojë nëse interpretimi i gjykatave ka qenë eventualisht arbitrar, në kuptim që të bjerë ndesh haptazi me konceptimin e gjykimit të drejtë.

18. Gjykata ka theksuar se arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Funkzioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë. Sipas saj, vendimet e mospranimit të rekursit të Gjykatës së Lartë mund të arsyetohen në mënyrë të kufizuar, me kusht që në pjesën hyrëse të listohen shkaqet e rekursit. Ky arsyetim i kufizuar nuk cenon standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, përderisa, në thelb, shpreh shkaqet e mospranimit të rekursit nga ana e kolegjeve të saj (*shih vendimet nr. 10, datë 07.03.2023; nr. 2, datë 11.02.2021; nr. 21, datë 16.04.2015 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjithashtu, Gjykata ka pranuar se ajo nuk vepron si shkallë e katërt gjykimi, por ndërhyr atëherë kur gabimi ligjor ose faktik nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm është aq i dukshëm, sa një gjykatë e arsyeshme nuk mund ta kishte bërë ndonjëherë ose është i tillë që gjykimin e bën të padrejtë (*shih vendimin nr. 34, datë 12.06.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Në rastin në shqyrtim, Kolegji vëren se procesi gjyqësor është vënë në lëvizje nga pala paditëse (trashëgimtarët ligjorë të ish-subjektit të shpronësuar), e cila ka kërkuar dorëzimin dhe lirin e pronës nga zaptimi i paligjshëm, si dhe çregjistrimin e saj nën emrin e kërkuesit nga regjistrat hipotekarë. Gjykata e Apelit Shkodër, mbështetur në shkaqet e ankimit të palës paditëse, me vendimin e datës 28.10.2015 ka vendosur ndryshimin e vendimit të gjykatës së shkallës së parë dhe pranimin e padisë, duke arsyetuar se kërkuesi është posedues i paligjshëm dhe pa asnjë tagër i pronës objekt mosmarrëveshjeje. Sipas gjykatës së apelit, bazuar në provat e marra dhe të shqyrtuara nga gjykata e shkallës së parë, si dhe në provat e marra prej vetë asaj në përsëritjen e pjeshme të hetimit gjyqësor, është provuar fakti se pala paditëse është bashkëpronare mbi sendin e paluajtshëm dhe ajo ka vërtetuar edhe mënyrën me të cilën ka fituar të drejtën e pronësisë. Po

kështu, gjykata e apelit ka çmuar se arsyetimi i gjykatës së shkallës së parë është kontradiktor, pasi, nga njëra anë, pranon pretendimet e palës paditëse dhe, nga ana tjetër, arsyeton ndryshe, duke dalë në konkluzione të gabuara të pambështetura në prova.

20. Në vijim, Gjkata e Lartë ka planifikuar shqyrtimin e rekurseve në dhomën e këshillimit dhe me prioritet, bazuar në kërkesën për përshpejtim të palës paditëse dhe të faktit se për çështjen kishte një vendim pezullimi ekzekutimi nga gjykata e apelit. Gjatë shqyrtimit të rekurseve, Gjkata e Lartë, referuar akteve dhe provave që janë administruar në dosjen gjyqësore, të cilat i janë nënshtruar hetimit gjyqësor, ka konstatuar se ajo gjykatë ka respektuar të gjitha parimet bazë të zhvillimit të një procesi të rregullt ligjor, ka zbatuar drejt normat procedurale dhe materiale, ka bërë një cilësim të drejtë të fakteve dhe rrethanave që lidhen me mosmarrëveshjen, ka kryer një analizë juridike të plotë të provave dhe e ka zgjidhur mosmarrëveshjen, në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi dhe me praktikën e vetë Gjykatës së Lartë, duke rregulluar interpretimin e gabuar të ligjit nga gjykata e shkallës së parë. Gjithashtu, ajo ka vënë në dukje se nëpërmjet rekursit dhe gjykimit në Gjykatën e Lartë nuk mund të pretendohet të rihapet edhe një herë shqyrtimi gjyqësor i provave. Ushtrimi i kontrollit rishikues të Gjykatës së Lartë nuk mund të konsistojë në një rivlerësim të provave në të kundërt me atë që kanë bërë gjykatat e faktit, për shkak se një rivlerësim i tillë bie ndesh me vetë natyrën e gjykimit në këtë gjykatë (*shih paragrafin 28 të vendimit të Gjykatës së Lartë*). Në përfundim, Gjkata e Lartë ka konkluduar me mospranimin e rekurseve.

21. Për sa më lart, Kolegji vlerëson se në ndryshim nga sa pretendon kërkuesi, vendimet e kundërshtuara prej tij pasqyrojnë në mënyrë të plotë rrethanat e çështjes, shkaqet e ankimit dhe rekurseve, si dhe arsyet dhe argumentet mbi të cilat të dyja gjykatat kanë dhënë vendimet e tyre. Nga ana tjetër, vendimi i Gjykatës së Lartë, ndonëse me arsyetim të kufizuar i ka dhënë përgjigje thelbit të shkaqeve të rekurseve, në përputhje me kompetencat e saj ligjore, ku për një pjesë të tyre ka vlerësuar se arsyetimi i gjykatës së apelit është i plotë dhe shterues, ndërsa për pjesën tjetër që lidhet me vlerësimin e provave i ka nxjerrë jashtë juridiksionit rishikues dhe ekskluzivisht ligjor të saj, duke lënë në fuqi vendimmarrjen e gjykatës së apelit në të gjitha elementet e saj.

22. Për rrjedhojë, Kolegji vlerëson se pretendimi i kërkuesit për cenimin e procesit të rregullt ligjor në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor është haptazi i pabazuar. Në kushtet kur pretendimi i kërkuesit për cenimin e së drejtës së pronës është bazuar në argumentet e dhëna nga gjykatat për zgjidhjen e mosmarrëveshjes objekt gjykimi, të cilat përmbushin në

mënyrë të mjaftueshme standardet e procesit të rregullt ligjor, atëherë edhe ai është haptazi i pabazuar.

23. Në përfundim, Kolegji çmon se kërkesa nuk plotëson kriteret ligjore për pranimin e saj për shqyrtim në seancë plenare.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese, në bazë të neneve 31 dhe 31/a, pika 2, shkronjat “b” dhe “e”, të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar,

V E N D O S I:

Moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare.